MECANISME JURIDICE DE SELECTARE A REPREZENTANȚILOR SOCIETĂȚII CIVILE ÎN CONSILIUL SUPERIOR AL MAGISTRATURII

Andrei NEGRU, Cristina JOSANU
CZU: 347.471:347.962.2
negruan@list.ru

Valoarea reprezentanților societății civile în componența și activitatea Consiliilor judiciare (Consiliile Superioare ale Magistraturii) este incontestabilă în condițiile justiției contemporane, fiind o componentă indispensabilă a unui regim politic democratic. Rolul și ponderea reprezentanților societății civile în componența Consiliului Superior al Magistraturii (în continuare CSM) [1] la fel, este pe larg caracterizată în literatura de specialitate [2]. Expresia valorică a reprezentanților societății civile în CSM constă în preîntâmpinarea formării unui sistem închis, „de castă” a magistraților [3] și în acordarea unei manifestări complementare de transparență publică în capacitatea decizională. Dacă ponderea reprezentanților societății civile în componența CSM este diferită, în baza reglementărilor naționale ale statelor europene [4], reglementările regionale țin cont de recomandările privind reprezentarea corpului magistraților în formula „nu mai puțin de jumătate din componența Consiliului a fi aleși de Adunarea Generală a Magistraților” [5]. Astfel, menționăm că, deși ponderea reprezentanților societății civile în CSM este redusă numeric și reprezintă, de regulă, a patra parte din componența acestuia, rolul membrilor CSM – reprezentanți ai societății civile, este substanțial. Întrucât reprezentanții în cauză au apartenență profesională la anumite profesii juridice, altfel devenind imposibilă reprezentarea eficientă a societății contemporane într-un astfel de organ colegial, urmează a ne pronunța referitor la o altă dilemă, de natură teoretico-practică – modul de selectare a acestor reprezentanți. Chiar dacă sunt exponenți ai societății civile, reprezentanți ai anumitor profesii juridice, selecția acestora este realizată de autoritățile statului, care, prin însăși prezența lor, acordă procesului de selecție un caracter politic, membrii aleși fiind, direct sau indirect, mai pronunțat sau mai puțin pronunțat, reprezentanți ai diferitelor forțe și interese politice.

În scopul fortificării credibilității acestor reprezentanți ai societății civile, a CSM în ansamblu în fața societății și a politicului, ne propunem elaborarea unui mecanism juridic de selectare a acestor reprezentanți, fără implicarea directă a puterii de stat. Or, cât de independenți și profesioniști n-ar fi reprezentanții în cauză, procedurile de selecție sunt afectate prin prisma neîncrederii din partea societății și, respectiv, afectează credibilitatea CSM în ansamblu. Suplimentar, precizăm rolul acestor membri în componența CSM: grație proveniență, ei reprezintă o intermediere funcțională între corpul magistraților, puterea politică și societate.

Experiența recentă (în contextul sistemului juridic al Republicii Moldova), aparent democratică, a anumitor comisii ad-hoc, destinată selectării anumitor candidaturi, care au avut intenția de a se manifesta în calitate de filtre suplimentare în fața organelor autorităților publice abilitate cu competență decizională în domeniu, au demonstrat caracterul lor formal și latent politizat, finalitatea fiind departe de realizarea valorilor democratice scontate. Mai menționăm și realitatea existentă: la etapa contemporană nu există un mecanism juridic suficient de obiectiv, capabil a asigura o selecție apolitică și profesionistă a reprezentanților societății civile în componența CSM.

CSM, în calitate de organ superior de administrare judecătorească [6], are la baza mandatului său un proces electiv: mandatul fiecărui membru are drept argument politico-juridic un anumit număr de voturi ale corpului de magistrați; acest număr poate varia în reglementările naționale ale diferitelor sisteme juridice, dar, evident, este necesară acumularea cel puțin a unei majorități simple din numărul de magistrați prezenți la ședința de selectare sau din numărul magistraților prezenți în profesie. Deși Adunării Generale a Judecătorilor i se acordă un rol mai puțin semnificativ în procesul de administrare a justiției, formarea prin electivitate a corpului de magistrați – membri ai Consiliului Superior al Magistraturii, este, incontestabil, o competență a acesteia; deci, și darea de seamă anuală care vizează activitatea CSM și ridicarea mandatului de membru ale CSM sunt tot competențe ale acesteia. Și ar fi nostim de vorbit despre inamovibilitatea membrilor CSM aleși de Adunarea Generală a magistraților; or, devenind membru al Consiliului, nu se obține o imunitate de răspundere juridică și, deci, nu putem vorbi

de inamovibilitatea mandatului. Probabil, mecanismul juridic de selecție a reprezentanților societății civile necesită a fi similar cu mecanismul juridic de selecție a reprezentanților corpului de magistrați în componența CSM.

Recomandăm o procedură specifică de selectare a reprezentanților societății civile în componența CSM, în care rolul proactiv aparține Adunării Generale a Magistraților și nu Legislativului, în calitate de organ politic.

Pasul I. Odată cu anunțarea vacanței mandatului sau cu un anumit termen de până la expirarea mandatului de membru al CSM, se anunță procedura de înaintare a candidaților, care pretind a fi eligibili pentru funcția de membru al CSM din partea societății civile.

Pasul II. Dosarul public al candidatului este depus la Secretariatul CSM, urmând o procedură de acceptare a dosarului de concurs cu privire la fiecare candidat, cu realizarea interpelărilor și verificărilor de rigoare. Ne referim la sesizarea Autorității Naționale de Integritate privind candidatul și, respectiv, la declarația de avere și interese, precum și la alte autorități și/sau instituții competente în domeniu, care pot fi diferite, în funcție de legislația națională a fiecărui stat în parte. Implicarea autorităților și/sau a instituțiilor publice în procesul de verificare a informației din dosarul public al candidatului demonstrează o simbioză funcțională între *Justiție* și *Politic* în cadrul acestui proces de selecție. La rândul ei, societatea civilă este în drept de a se expune public pe componenta fiecărui candidat – reprezentant al societății civile, în calitate de potențial membru al CSM. Însă, ceea ce este, în opinia noastră relevant, expunerea în cauză ar urma să aibă un caracter consultativ, capacitatea decizională fiind atribuită Adunării Generale a Magistraților.

Pasul III. Fiecare candidat urmează a fi reprezentat, pe perioada desfășurării concursului, de doi magistrați, cu statut de persoană de încredere. Astfel, integritatea candidatului la funcția de membru al CSM din partea societății civile va fi asigurată, în procesul de alegere, prin prisma integrității acestor magistrați. Or, în cazul existenței unei situații de ridicare a mandatului înainte de termen, va fi afectată nu numai integritatea membrului CSM, ci și integritatea magistraților care

l-au reprezentat și l-au înaintat în fața Adunării Generale a Magistraților**.**

Pasul IV. Candidații care și-au depus dosarul de concurs urmează a fi aleși prin vot secret în ședință plenară a Adunării Generale a Magistraților, cu o majoritate simplă.

Pasul V. În scopul dezvoltării sistemului de control al ramurilor puterii de stat, poate fi introdusă procedura de validare a opțiunilor efectuate de Adunarea Generală a Magistraților de către Președintele statului sau de Președintele legislativului, opozabilă fiind procedura de veto ce ar impune un vot repetat și poate chiar calificat (majoritate calificată) din partea Adunării Generale a Magistraților.

Mecanismul juridic caracterizat are misiunea asigurării caracterului apolitic al activității reprezentanților societății civile și a tuturor membrilor CSM și a Justiției în ansamblu, contribuind, concomitent, la fortificarea încrederii societății în Justiție și la realizarea unui control civic, public și transparent al Justiției în societatea contemporană. Într-o perspectivă de tehnică juridică și legislativă [7] menționăm necesitatea unui sistem de norme complexe de reglementare a unei asemenea instituții juridice, cu origine în norme constituționale, în legea organică cu privire la statutul judecătorului [8] în alte legi organice și chiar în anumite acte normative-juridice subordinate legii, adoptate de Adunarea Generală a Magistraților sau de Ministerul Justiției, cu publicarea obligatorie în actul oficial de presă al statului. Mecanismul juridic descris mai are o destinație valorică în domeniu: asigură nu doar egalitatea în procedurile elective între membrii magistrați din componența CSM și membrii reprezentanți ai societății civile, ci și egalitatea în raport cu competențele lor funcționale, realizând, astfel, un postulat categoric – egalitatea în drepturi a membrilor Consiliului Judiciar – mențiune care, în opinia noastră, urmează a fi reflectată în Legea cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii [9].

Referințe:

1. LOPEZ, G. L. Genèse et rôle du pouvoir judiciaire. În: *Les Conseils supérieurs de la magistrature en Europe*. Thierry-Serge Renoux (sous la dir. de). Paris: La Documentation française, 2000. 320 p.

2. MIRANDA, J. Le Conseil supérieur de la magistrature. În: *Les Conseils supérieurs de la magistrature en Europe.* Thierry-Serge Renoux (sous la dir. de). Paris: La Documentation francaise, 2000. 320 p.
3. ASENCIO, C.H. Torres Luis del Castillo. Navarro Fernando Martos. Cuerpo de Agentes de la Administracion de Justicia. EDITORIAL MAD, 2000. 674 p. (p.18-19)
4. Les Constitutions de l'Europe des douze. Textes rassemblés et presentés par Henri Oberdoff. Paris: la Documentation Française, 1992, p. 127-148.
5. Carta Europeană privind statutul judecătorilor, adoptată la Strasbourg în perioada 8-10 iulie 1998, www.justice.gov.md
6. Legea cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii*nr. 947-XIII din 19.07.1996, *(în vigoare 03.10.1996),* Republicat: *Monitorul Oficial al R.Moldova,* nr.15-17 art.65 din 22.01.2013; Republicat: *Monitorul Oficial al R.Moldova* nr.186-188 art.752 din 22.08.2003; *Monitorul Oficial al R.Moldova,* nr.64 art.641 din 03.10.1996
7. NEGRU, B., NEGRU, A. *Teoria generală a Dreptului și Statului.* Chișinău: Tipografia Centrală, 2017 632 p. (p. 458-459)
8. Legea cu privire la statutul judecătorului nr. 544-XIII din 20.07.95. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* 1995, nr. 59-60/664; Republicată În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova,* 2002, nr.117-119/946.
9. Legea cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii*nr. 947-XIII din 19.07.1996, *(în vigoare 03.10.1996),* Republicat: *Monitorul Oficial al R.Moldova,* nr.15-17 art.65 din 22.01.2013; Republicat: *Monitorul Oficial al R.Moldova,* nr.186-188 art.752 din 22.08.2003; *Monitorul Oficial al R.Moldova,* nr.64 art.641 din 03.10.1996.

Comunicare elaborată în baza Proiectului Instituțional „Modernizarea mecanismelor de guvernare axate pe protecția drepturilor omului” în cadrul Laboratorului de Cercetare Științifică „Drept Public Comparat și e-Guvernare”.